

Pilottijaksolta kerätään kokemuksia

■ Asepalveluksessa vammautuneiden ryhmäkuntoutus alkoi Laitilassa

Hanna Hyttinen

Laitilan Terveyskodissa alkoi viime viikon keskiviikkona varusmiespalveluksessa vammautuneiden ryhmäkuntoutuksen pilottijakso. Jakso kestäi 10 päivää ja siihen osallistuu neljä asepalveluksessa vammautunutta. Pilottijakson järjestää ja kustantaa Laitilan Terveyskodin.

– Rauhanturvaajien kuntoutuspilottijakso oli menestys ja siitä innostuneena Valtiokonttorin edustajat, jotka olivat täällä tarkastuskäynnillä ehdottivat yhteistyön syventämistä Asevelvollisina Vammautuneiden Tukiyhdistyksen kanssa, Laitilan Terveyskodin johtaja **Eero Kuisma** kertoo pilottijakson synnystä.

Terveyskodin sponsori pilottijakson Puolustusvoimien 100-vuotisjuhluvuoden kunniaksi.

– Tämän jakson pääpaino on psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Pilottijakson aikana kerätään meillekin tietotaitoa tämän asiakasryhmän erityistarpeista, henkilöstöjohtaja **Marianne Rapala** Laitilan Terveyskodista kertoo kuntoutusjakson sisällöstä.

VAMMAUTUMINEN on nuorelle kova paikka.

– Vakavasti vammautuneiden nuoret vetäytyvät helposti pilloon eivätkä halua

HANNA HYTTINEN

Laitilan Terveyskodissa järjestettiin maanantaina tiedotustilaisuus, jossa kerrottiin uudesta asepalveluksessa vammautuneiden ryhmäkuntoutuksen pilottijaksosta. Paikalla olivat majuri Jarmo Kangas Porin prikaatista ja everstiluutnantti Riku Milkkonen Puolustusvoimien pääesikunnasta, toimitusjohtaja Eero Kuisma ja henkilöstöjohtaja Marianne Rapala Laitilan Terveyskodista sekä puheenjohtaja Alpo Penttinen ja sihteeri Aki Toivonen Asevelvollisena Vammautuneiden Tukiyhdistyksestä.

puhua asiasta, Asevelvollisina Vammautuneiden Tukiyhdistyksen puheenjohtaja **Alpo Penttinen** kertoo.

Korvausten saaminen valtiolta ei ole automaattista, vaan saattaa pahimmassa tapauksessa vaatia pitkällisen paperisodan. Tähän ei

kaikilla riitä voimat, varsinkin jos vamma isessään verrota jaksamista.

Asevelvollisena Vammautuneiden Tukiyhdistys on ollut ajamassa sotilastapaturmalakiin uudistusta, joka tuli voimaan viime vuoden alusta. Vaikka siihen saatiin joitain parannuksia, Penttisen mukaan lakiin jäi edelleen paljon puutteita, kuten se, että sairauspäivärahaan ei tullut samanaista kerrointa kuin eläkkeeseen.

Työkyvyttömyyden ajalta maksetaan sairauspäivärahaa, joka on tulositdomainen. Nuorella, jolla ei ole pitkää työhistoriaa takanaan, sairauspäiväraha lasketaan usein vähimmäisvuosiansion mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että sairauspäiväraha maksetaan noin 20 euroa päivässä.

Tähän esitettiin kerroina, kuten työkyvyttömyyseläkkeessä, mutta sitä ei uudessa lakiesityksessä ollut. Kerroin olisi nostanut pienimmän sairauspäivärahan noin 60 euroon päivässä.

SOTILASTAPATURMALAKI

laissa ei ole määritelty kuntoutusoikeutta vaan kuntoutuksen saa lähteen iäkäriltä, jonka jälkeen täytyy hakea maksusitoumus Valtiokonttorista. Tämä prosessi voi kestää pitkäänkin. Kuntoutusta ei siis välttämättä voida aloittaa silloin kun sitä saisi parhaimman avun.

Marianne Rapala huomauttaa, että vammautuneelle olisi tärkeää päästä melko pian vammautumisen jälkeen kuntoutustarpeen kartoitukseen.

– Silloin tiedettäisiin mi-

toittaa kuntoutustoimet sopivalla tavalla, ettei jäisi pyrsyviä haittoja, hän lisää.

Ennen vuotta 1991 vammautuneisiin sovelletaan sotilasvammalakea, joka takaa jopa neljä kuntoutusviikkoa vuodessa.

Puolustusvoimissa on viime vuosina panostettu työ- ja palvelusturvallisuuteen, jolla pyritään ennaltaehkäisemään tapaturmia.

– Jokainen vammautuminen on ilkeä, mutta kuitenkin niitä tapahtuu, majuri **Jarmo Kangas** Porin prikaatista kertoo.

Kankaan mukaan palveluturvallisuutta on viime vuosina pyritty parantamaan muun muassa koulutuksella.

Henkilökunnasta noin puolet on tähän mennessä suorittanut työturvallisuuskorttikoulutuksen ja tavoitteena

loukkaantui varusmiespalveluksessa Upinniemiessä pudottuaan kaliltoita vuonna 1998.

Vaittinen loukkaantui va-

kavasti ja hänet vietiin Upinniemen sairaalan kautta silloiseen sotilassairaala Tilkkaan, jossa hänet leikattiin. Leikkauksen jälkeen jalkaan laitettiin ruuvi ja kipsi.

Vammautuneet kokevat jääneensä ilman riittävää apua

Lohjalainen **Aarre Arrajoki**, 71, on yksi Laitilan kuntoutuskeskelle osallistuneista. Hän loukkasi nilkkansa kerätausharjoituksissa noin 20 vuotta sitten. Nilkka katsoitettiin myöhästyneeksi ja siihen laadittiin kiristävä tukside sekä annettiin särkylääkettä. Lisäksi Arrajoki sai viiden päivän sairauslomaa.

YKSITYISVIRTTÄJÄNÄ toi-

miya Arrajoki hakeutui siviilissä hoitoon, kun nilkka ei parantunut ja lääkäri totesi sen murtuneen. Siinä vaiheessa ei kuitenkaan voitu enää tehdä mitään.

– Vuonna 2016 nilkasta todettiin, ettei sille voi muuta tehdä kuin luuduttaa, hän kertoo.

Luudutus ei kuitenkaan onnistunut, eikä nilkkaa ole saatu luutumaan vielääkään.

Arrajoen mukaan nilkkaa olisi voitu paremmin hoitaa, jos murtuma olisi havaittu ajoissa.

ARRAJOEN kanssa kuntoutuksen osallistuu espoolainen **Mikko Vaittinen**, 39,

– Valittiin, että kipsi painaa murtumakohta, mutta sanottiin, että se kuuluu asiaan.

ONNETTOMUUS tapah-

tui marraskuussa. Vaittinen pääsi vuodenvaihteessa kohtiin ja kävi Jorvin sairaalassa poistatamassa kipsin ja ruuvit.

– Ja sitten sanottiin, että

Asevelvollisena Vammautuneiden Tukiry

■ Perustettu vuonna 2006
■ Jäseniä 125, joista noin 10 prosenttia on naisia. Kannatusjäseniä 11.

■ Invalidilaiton jäsenjärjestö
■ Yhdistys muun muassa neuvoo, antaa apua ja suoritetta sekä tukee selviytymistä ja tutkimustyötä ja tarjoaa vertaistukea asevelvollisena tai kerätausharjoituksissa vammautuneille

■ Yhdistys on ollut vahvasti vaikuttamassa uuden sotilastapaturmalain uudistamiseen.

moikka. Siihen ei ollut minikäänlaista fysioterapiaa tarjolla.

VAMMA jätti elinikäiset kivut. Kipsin painamisen vuoksi jalkaan syntyi hermovaurioita, jotka aiheuttavat päivittäistä kipua.

– Minulla on aina repullinen lääkkeitä mukana.

UUTISSET

Armeijassa vammautuneet jäävät usein ilman tukea

Laitilan Terveyskoti tarjoaa neljälle vammautuneelle 10 päivän kuntoutuksen.

» **Laitila**
ANU ELO, LÄNSI-SUOMI

Laitilan Terveyskodissa käynyt viime keskiviikkona Suomen ensimmäinen asevelvollisena vammautuneiden ryhmäkuntoutuspiilotti neljälle kussilaiselle. Kymmenen päivää kestävä kuntoutus liittyy Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlaan.

Vuositain varusmiespalveluksessa vammautuu pysyvästi 30–50 varusmiestä. Erilaisia vahinko- ja sairastumisia tulee Valtokonttorille vuosittain noin 1 500.

» **Sotilastapaturmalaki ei pidä työ- ja toimintakyvyn yllä- pitämää kuntoutusta subjektiivisena oikeutena.**

TERVEYSKODIN TOIMTUSJOHTAJA EERO KUUSMA

Terveyskodin mielestä näin juhluvuonna on oikea aika nostaa esille myös asevelvollisten ongelmat.

– Sotilastapaturmalaki uudistui osittain reilu vuosi sitten, mutta asevelvollisena vammautuneiden vakutusturvaan jäi edelleen epäkohia. Parkkymppiset nuoret, jotka ovat joutuneet vakavan onnettomuuteen ja menettäneet toimintakykynsä, ovat vaihtelevasti joutuneet täysin tuulajolle. Nyt tämä asia pitää hoitaa kuntoon. Terveyskodin toimitusjohtaja **Eero Kuusma** toteaa.

Anu Elo

Aarre Arrajoki (edessä) ja Mikko Vaitinen (olk.) viettävät kymmenen päivää Laitilan Terveyskodin ryhmäkuntoutuspiilotissa. Päivät koostuvat muun muassa kuntolusta, erilaisista hyvinvoinnin mitauksista ja vertaistuesta, kertoo Eero Kuusma.

Lakin jäi monta epäkohaa
Asevelvollisten sotilastapatur-

ka repeytyä samalla myös pohjelu väänty.

Vaitinen leikattiin keskusso-tilassairaala Tilkassa. Jalkaan laitettiin ruuveja ja kipsattiin, jonka jälkeen mies kotiutettiin.

Toipuminen ei kuitenkaan sujunut onnellisten tähtien alla.

– Olin jatkohoidossa Jorvin sairaalassa. Siellä kipsi ja ruuvit poistettiin mutta mitään kuntoutusta en millokaan saanut. Se oli ihan jähkää. Lääkärin mukaan siinä oli kaikkiapatteja, jotka hoituisivat itsestään. Lisäksi onnettomudesta jäi kova hermostäky.

Hermosäyristä johtuen Valtiolle asennettiin vuonna 2013 selkäydinstimulaattori.

malaki oli valmistella lähes viisi vuotta, mutta lopulta eduskunnalle jäi vain runsas kunkausi al-

– Leikkauksen jälkeen selkäni tullehtui niin pahasti, että henki oli lähtee. Onneksi sairaanhoitaja-vaimoni tajusi, mistä on ky- synyys ja ehdin ajoissa hoitoon.

Selän ongelmat elivät kiinnosta

Nyt miehellä on selässä uusi stimulaattori. Kivut ovat kuitenkin jääneet sekä jalkaan että selkään. Valtiolkonttori on ottanut asiassa tiukan kannan, se ei korvaa selkään liittyviä ongelmia, vaikka ne ovat seurauksia milkan vään- tymisestä.

– Nykyään olen osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Valtiolkonttori maksaa lääkkeeni ja fysioter-

kaa käsitellä sitä. Asevelvollisena vammautuneiden tuki ry:n esittämia muutoksia ei saatu aikaan- taulusystä mahtumaan lakiin.

Laitissa pitäisi muun muassa olla säännös loukkaantuneen tai sairastuneen varusmiehen oikea- al- rasteen varusmiehen oikea- al- kaisesta lääkinnällisestä toimin- takykyä edistävistä ja ylläpitäväs- ta kuntoutuksesta. Kuntoutuksen nopea aloittaminen on erityisen tärkeää tuloksellisuuden vuoksi.

– Sotilastapaturmalaki ei pidä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämää kuntoutusta subjektiivise- na oikeutena. Sitä seuraa se, et- tä asevelvolliset ovat keskenään erilaisissa asemassa riippuen vammautumisen ajankohdasta, Kuusma toteaa.

Nuori ei jaksataistella yksin

Laitilassa nyt toteutettavan kun- toutuksen suunnitteluvaiheessa selvisi, että osa vammautuneis- ta on syrjäytymässä tai jo syr- jäytynyt.

– On sanomattakin selvää, että harva 18–20-vuotias jaksaa omin voimin lähteä taistelemaan koko virkakoneistoa vastaan. Asevel- vollisena vammautuneiden tuki ry:n puheenjohtaja **Alpo Pent- tinen** toteaa.

Yhdistys pyrki auttamaan ase- velvollisena vammautuneita tai sairastuneita heidän ongelmis- saan kuten esimerkiksi hoidon järjestämisessä ja korvausten saamisessa.

– Usein myös vanhemmat ovat yhteydessä meihin selvittääkseen lapsensa asioita. Teemme paljon töitä myös edunvalvonta-asiois- sa, jotta hoitoon pääsy ja oikeu- tetut korvaukset olisivat helpon- min saatavissa.

Valtiokonttori päättää ja hoi- taa korvausten maksut toimien

pian kerran viikossa. Nyt edes- sä olisi lääkärin vahto. Tarvitsen kipuvuun erikoistuneen lääkärin, jonka Valtiolkonttorin mukaan pitää löytyä terveyskeskuses- ta, mies puhuu.

Milkasta tuli iso salaisuus

Vaitinen on iloinen, että hän pää- si mukaan Terveyskodin kuntou- tuksen. Vertaistuki ja omaan hy- vinvointiin satsaaminen on iso asia.

– Kotona kahden pojan isänä aika menee toisten hyvinvoinnin turvaamiseen. Täällä saan kes- kittää itseäni. Käyn muun muas- sa salilla ja verryttelenässä läm-

vakutusyhtiöiden tapaan.

– Noin 10 prosentissa tapauk- sista korvaukset evätään ja muu- toksenhaun kautta noin 10 pro- senttia päätöksistä muuttuu kor- vauksenhakijan eduksi. Kyseessä on kuitenkin useimmiten nuori ihminen, jolla ei välttämättä ole vammasta johtuen voimia tai ky- kyä taistella oikeutensa perään.

Vakutusturvaa pitää parantaa

Penttisen mukaan varusmiehet ja kertausharjoituksiin osallistu- turvan piirissä kuin esimerkiksi rauhanurvaamistehtävissä.

Muun muassa puolustusvalio- kunta kiinnitti asiaan huomiota vuonna 2016.

Viime vuosina kotimaan har- joituksissa on kuitenkin tapahtu- nut enemmän kuolemantapauk- sia ja pysyvästi vammautumis- ta kuin rauhanurvaamistehtävissä.

– Esimerkkinä voidaan sanoa, että kriisinhallintatehtävissä me- nehtyneen edunsaajalle makse- taan lisäkorvausta noin 200 000 euroa, kun taas asevelvollisena menehtyneelle ei moista lisäkor- vausta ole, on vain 3 000–4 000 euron hautausavustus.

» **On sanomattakin selvää, että harva 18–20-vuotias jaksaa omin voimin lähteä taistelemaan koko vir- kakoneistoa vastaan.**

ASEVELVOLLISENA VAMMAUTUNEIDEN TUKI RY:N PUHEENJOHTAJA ALPO PENTTINEN

» **Laitila**
ANU ELO, LÄNSI-SUOMI

Tänä vuonna 40 vuotta täyttä- vä espoolainen **Mikko Vaiti- nen** on yksi neljästä Laitilassa kuntoutusta saavasta asepalve- luksen aikana vammautuneesta.

Vaitinen loukkaantui varus- miskaanaan vuonna 1998 Mä- kluodon linakesarella, Upi- niemen edustalla.

Kuntoutuksesta ei mitään tietoa

– Tulin kalhoilta alas niin, että milka muljahi 180 astetta toi- seen suuntaan. Tiesin heti, että nyt kävi pahasti. Milkan haarak-

Milkan muljahduksesta tuli loppuelämän vamma

Pauliina Lundelin on tyytyväinen omaoimikirjastoon

► Kävijöiden määrä Kalannissa kasvaa tasaisesti

KALANTI
Merja Halinen

Kalannin kirjastossa siirtytiin maaliskuun alkupuolella omaoimikirjasto aikaan, jonka ansiosta sisälle pääsee myös arki-iltaisin ja vilkon- loppuisin.

– Tämä on tosi kiva mahdollisuus, kun ei tarvitse enää niin tarkkaan miettiä kirjaston aukioloaikoja, sanoo **Pauliina Lundelin**.

Viime viikon tiistaina Vaikka-opiston betonikursseilleen mallikirjoja lainaamaan tullut Lundelin pitää uudistusta positiivisena asiana.

– Sitä täytyy tietysti toivoa, että ihmiset käyttäytyisivät vastuullisesti, jotta tämä mahdollisuus säilyy, Lundelin totesi.

Hänelle kirjautuminen sisään kirjastoon ei ole tuottanut ongelmia ja lainausaumaattikin on tullut jo aiemmin tutuksi.

KÄVIJÖIDEN määrä itäisin ja vilkonloppuisin on Kalannin kirjastossa kasvanut tasaiseen tahtiin.

– Mitään hirveää ruuhkaa ei ole ollut, vaan itäisin kun kirjasto toimii omatoimikirjastona on kävijöitä ollut noin 5-12 henkeä. Mutta selvästi kävijämäärät ovat pik-

Omatointiaikoina kirjastoon mennään kirjautumalla ulko-oven pielessä olevaan laitteeseen omalla kirjastokortilla ja tunnustuvulla.

kulijaa lisääntymässä, kertoi Uudenkaupungin kirjastotoimenjohtaja **Tiina Viik**.

Muutamat asiakkaat ovat ottaneet tavaksi tulla lukemaan päivän lehdet jo heti aamukahdeksan jälkeen.

– Itse olen tähän kehitykseen hyvin tyytyväinen. Uskon, että kun omaoimikirjaston käyttö tulee vielä tunnemmaksi, niin kävijämäärät kasvavat edelleen.

– Toki minäkin hieman etukäteen jännitin mitä uudesta järjestelystä seuraa, mutta kaikki on sujunut hyvin, eikä mitään häiriökäyttäytymistä ole ilmennyt, lisäsi Viik.

Kirjaston väki on myös käynyt kertomassa niin eläkeläisjärjestölle kuin Marttillekin omaoimikirjaston toiminnasta.

– Hieman ihmystä on herättänyt se, että pääsisään-aikean kirjasto oli muuttam-
pöivän kiinni ja se tulee ole-
maan suljettu myös koko hei-

Pauliina Lundelin on tyytyväinen Kalannin omaoimikirjastoon, kun sisään pääsee nyt useana arki-iltaana ja myös vilkonloppuisin.

näkuun ajan. Näin siksi omaoimikirjasto ei todellakaan hoidu itsestään, vaan paikalle tarvitaan yhä myös henkilö-kuntaa huolehtimaan mm. kirjojen palauttamisesta hyllyihin. Meillä taas on heinäkuussa työntekijöitä niin vähän, että toiminta on pakko keskittää kaupungin päkirjastoon, selvitti Tiina Viik.

OMATOIMIAIKANA kirjasto on pääsee kirjautumalla ulko-oven tuntuunassa ole-

vaan laitteeseen omalla kirjastokortilla ja henkilökohtaisella tunnustuvulla. Laitteen näppäiltävä tunnustuku on sama, jota käytetään kirjastoon esimerkiksi lainojen uusimiseksi tai automaattila-
lainatessa.

– Kirjastokorttia ei saa pistää ihan laitteen alle vaan noin kymmenen senttiä näppäinosan alapuolelle ja viivakoodipuoli ylöspäin. Kortti täytyy myös pistää riittävän

syvälle, jotta laite tunnistaa viivakoodin, kirjastovirkailija opastaa.

KIRJASTOSSA on edelleen henkilökuntaa paikalla kaikkina arkipäivinä tiettyyn aikaan, mutta näiden palvelu-
aikojen ulkopuolella asiakas pääsee sisään kirjaston omaoimialkoina.

Asiakastietokoneet ovat myös silloin käytettävissä ja koneisiin kirjaututaan kirjastokortilla sekä tunnustu-

vulla. Omatointiaikoina pysyy myös noutamaan varattua aineistoa, jotta löytyvät erillisestä kärrystä. Aineisto lainataan ja palautetaan automaattilla.

Kalannin kirjastossa voi asioida maanantaista torstaihin kello 8-20 ja perjantaista sunnuntaihin kello 8-16.

Henkilökuntaa on paikalla maanantaista, keskiviikkoihin, torstaihin ja perjantaista kello 10-16 ja tiistaisin kello 14-20.

► Asevelvollisina vammautuneiden ryhmäkuntoutuspilotti käynnissä Laitilan Terveyskodissa

LAITILA
Asko Tanhuanpää

Laitilan Terveyskoti jatkaa etenemistään sotilaille suunnatun ryhmäkuntoutuksen eturivissä. Terveyskoti aloitti ensimmäisenä vaativassa palvelusolosuhteissa vammautuneiden rauhanturvaajien kuntoutuksen ja pahallaan on menellään asevelvollisina vammautuneiden ryhmäkuntoutuksen pilottijaksos. Kymmenen päivää kestävään kuntoutukseen on valittu yhteistyössä Asevelvollisina vammautuneiden tuki ry:n kanssa neljä miestä.

– Ajatus kuntoutuksen järjestämisestä lähti liikkeelle rauhanturvaajien kuntoutuksen kautta ja sitä vaah-

ditit Laitilassa vierailleiden Valtiokonttorin edustajien esitys yhteistyön laajentamisesta. Itsenäisen Suomen puolustusvoimien satavuotisjuhla vuosi kannusti kuntoutuksen aloittamista vielä tämän vuoden aikana. Terveyskodin toimitusjohtaja **Eero Kuusima** taukoittaa.

– Kysymys on maanpuolustuksensa asevelvollisuusar-
meijan nojaavan maan so-
tilaista, joiden asiat pitää hoi-
taa tyylikkäästi loppuun asi.

Eero Kuusima (kesk.) seuraa lohjalaisen Aarre Arrajoen (vas.) ja espoolaisen Mikko Vaittisen kuntopyöriharjoittelua. Molemmat miehet saivat vuonna 1998 – Arrajoki kertausharjoituksissa ja Vaittinen varusmiehenä – pahan nilkavamman, jonka seurannaisvaikutukset haittaavat jokapäiväistä elämää edelleen. 39-vuotias Vaittinen sai osaaikaeläkkeen vuonna 2016.

Nykyinen sotilastapaturma-
laki ei työ- ja toimintakyvyn
ylläpitävää kuntoutusta sub-
jektivisena oikeutena tunne

ja asevelvolliset ovat keskenään eriarvoisessa asemassa vammautumisen ajankohdasta riippuen.

– Vanha, vuoteen 1991 asti voimassa ollut sotilasvammalaki kohteli vammautuneita paremmin, sillä se määräsi kuntoutuksien haittaluokan mukaan. Nykyinen laki onkin saatava pikaisesti parempaan malliin, jotta vammautuneiden suoranainen simputus loppuisi, Kuusima tyrähtää.

KUISMAN kanssa täsmälleen samaa mieltä oli myös Vammautuneiden tuen neustiaslainen puhteenjohtaja **Alpo Penttinen**, jonka mukaan yhteiskunnan huolenpidossa on paljon toivomisen varaa.

– Vammautunut nuori jää helposti oman onnensa no-

jaan, jos läheiset eivät auta. Viimeisimmät puolustusministerit eli **Carl Haglund** ja **Jussi Niinistö** ovat vienneet lakiuudistusta kiellettyä tavalla eteenpäin, mutta kun mukana on kaksi muutaikin ministeriötä, eivät asiat etene toivotulla tavalla, Penttinen kritisoi.

Kaikkiaan Suomessa laske-

taan olevan noin 3000 asevel-

vollisena tai kertausharjoituk-

sissa vammautunutta, joista

kaksi kolmasosaa on vanhan

sotilasvammalain piirissä.

Laitilan Terveyskodissa jär-

jestettävässä asevelvollisena

vammautuneiden kuntou-

tuksessa pääpaino on henki-

löstöpäällikkö **Marttanne Ra-**

palan mukaan psykososiaali-

sessä kuntoutuksessa ja ver-

taistuksessa. Fyysinen kuntou-

tus hoidetaan osallistujien

yksilöllisten tavoitteiden ja

kykyjen mukaan.

”Laki on saatava parempaan malliin”

Palvelusajan vamma teki maanrakentajasta sisätyöläisen

Laitilan Terveyskodin uusi kuntoutuspilotti huomioi asevelvollisena vammautuneet, joista moni joutuu yhä taistelemaan etuuksistaan.

Elina Malkamäki
Turun Sanomat, Laitila

Mikko Vaittinen työntää rullaattorin sivuun ja nousee pyörän selkään Laitilan Terveyskodin kuntosalilla. Polkimet tottelevat jalkoja, myös sitä, jota peittää lahkeen alla paksu tukiside. Vaittinen on yksi neljästä osallistujasta asevelvollisena vammautuneiden ryhmäkuntoutuksessa, joka järjestetään Laitilassa ensimmäistä kertaa koko Suomessa.

39-vuotiaan Vaittisen vasen nilkka vammautui Upinniemessä vuonna 1998. Varusmies oli laskeutumassa linnakkeelta kalliota alas, kun jalka lipesi.

– Vasen nilkka kääntyi 90 astetta ulospäin. Näin heti, että kävi pahasti, Vaittinen kertoo. Sairaalassa selvisi, että nilkkavamman lisäksi myös pohjeluoli murtunut. Jalka leikattiin ja kipsattiin, mutta paronemisen sijaan kipu yltyi ja jäi.

Nykyisin kahden pienen pojan isä elää perhearkea sähkövirtaa selkäydinkanavaan syöttävän stimulaattorin voimin. Sähkö auttaa jalan kroonisiin hermosärkyihin sekä selkäkipuihin, jotka jäivät muistoksi hoidon varrella tulleesta hengenvaarallisesta tulehduksesta.

Vaikka vammautumisesta on pian 20 vuotta Vaittinen kokee, että taistelu oikeudesta hoitoon ja korvauksiin jatkuu Valtionkonttorin kanssa yhtä kiivaana kuin alussa.

– Valtionkonttori maksaa lääkkeitä ja yhden kerran fysioterapiata viikossa. Kaikkein muuhun hoitoon he sanovat ei, Vaittinen puuskahtaa.

Vammautuneet jäävät usein byrokratian rattaisiin, sillä tukiviidakossa ei ole helppo pärjätä, vahvistaa Asevelvollisten tuki ry:n puheenjohtaja **Alpo Penttinen**.

– Vakavasti vammautuminen on parikymppiselle kova paikka, joka jo sinällään vie voimia. Jos läheisiltä ei saa apua, niin harvalla on mahdollisuuksia hoitaa asioitaan itse.

Asevelvollisten vakuutus- turvassa on Penttisen mukaan selviä puutteita sekä eriarvoisuutta, riippuen esimerkiksi vammautumisen ajankohdasta. Sotilastapaturmalaki uudistui vuoden 2017 alussa, mutta jäi torsoksi kiireellisen käsittely- aikataulun vuoksi, hän toteaa.

– Vuoden 1991 jälkeen vammautuneilla ei ole edelleenkaan subjektiivista oikeutta työ- ja toimintakykyä ylläpitävään kuntoutukseen.

Asevelvollisena vammautuneiden kuntoutuskurssille osallistuva Mikko Vaittinen polkee kuntopyörää myös kotonaan Espoossa, mutta liikkuu invamopon avulla. Terveyskodin toimitusjohtaja Eero Kuisma toivoo, että heidän järjestämälleen uudelle kuntoutuspilottille löytyisi jatkorahoitus.

Pahimmillaan yhteiskunta ei tunnusta palveluksessa synty-nyttä vammaa ja Valtionkonttori evää korvaukset.

– Valtionkonttori toimii kuin vakuutusyhtiö. Korvaukset hylätään noin 10 prosentissa tapauksista ja muutoksenhaussa

noin 10 prosenttia päätöksistä muuttuu.

Asevelvollisena vammautuu Suomessa vuosittain noin 1500

henkilöä. Valtaosa vammoista on lieviä, mutta pysyvä vamma jää vuosittain noin 20–50 varusmiehelle. Penttisen mu-

kaan vammautumisia selittää se, että moni haluaa armeijassa ylittää itsensä.

Terveyskodin toimitusjoh-

FAKTA

10 päivän kuntoutuspilotti

■ **Laitilan Terveyskodin** järjestämä ja sponsoroima 10 päivän mittainen kuntoutuspilotti asevelvollisena vammautuneille keskittyy psykososiaaliseen kuntoutukseen.

■ **Osallistujia** on neljä ja he ovat paikallisyhdistysten valitsemia.

■ **Nelisen vuotta** sitten Terveyskoti järjesti vastaavanlaisen ryhmäkuntoutuksen kriisinhallintaoperaatioissa vammautuneille rauhanturvaajille.

■ **Sotilastapaturmalaki** uudistui vuoden 2017 alussa, mutta jäi asevelvollisten tukiyhdistyksen mukaan puutteelliseksi. Laki oli valmisteilla liki viisi vuotta, mutta eduskunnassa käsittelyaikaa jäi vain kuukausi.

■ **Yhdistyksen** mukaan puutteita on yhä mm. sairauspäivärahasa sekä kuolema- ja haittakorvauksissa. Sen sijaan tapaturmaeläke parani.

■ **Eduskunta** on velvoittanut sosiaali- ja terveysministeriöltä selvitystä lain toimivuudesta vuoden 2018 lopussa.

taja **Eero Kuisma** näkee, että yhteiskunta luistaa vastuustaan koska ei huolehdi kaikista asevelvollisistaan.

– Kurssin valmistelun aikana selvisi, että osa vammautuneista on syrjäytymässä tai jo syrjäytynyt, hän huomauttaa.

Osittaisella työkyvyttömyyseläkkeellä oleva Mikko Vaittinen työskenteli maanrakennusalalla, mutta joutui myymään koneen, kun vamma esti työnteon. Nyt merkonomiksi koulutautunut mies tekee kirjanpitoitöitä sen minkä pystyy.

– Usein iltapäivästä olen jo kivusta sykkäällä, hermokipuja ja kramppeja ei voi hallita.

10 päivän kuntoutusjaksosta ja sen tuomasta omasta ajasta mies aikoo ottaa kaiken irti.